

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 12. De ratione cognoscendi, num quis incurrerit excommunicationem
legitime latam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

Quarta causa est, si ille cuius relatione id scitur, iam reuelauerit: tunc enim quia principalis non tenetur amplius, nec tenebitur accessorius. Nam accessorium sequitur naturam sui principalis de reg. iuris in 6.

Quinta est: si illud pro quo recuperando lata est excommunicatio retineatur iusta de causa: vt in iustam compenationem, iuxta superius dicta.

Sexta causa est, si quis per solam sacramentalem confessionem nouerit id quod precipitur reuelandum: nullo enim casu absque Pœnitentis licentia liberè concessa, reuelari potest; prout latè tractatum est in præced. lib. 3.

Septima est: si quis rem cuius reuelatio quaeritur, sub sigillo secreti ad hoc acceperit, vt misero delinquenti consilium vel remedium adhiberet in corpore vel in anima; nisi aliâ viâ illud idem cognouerit. Pro qua re multos auctores citat Petr. à Nauar. num. 222. Adde in seq. 223. rationem: quod committens alteri secretum in remedium animæ vel corporis, cum committendo non peccet, deerioris conditionis esse non debet, quam si tacuisset. Ergo sicut tacens non erat à se reuelandus, ita nec dicto modo committens mihi secretum: nisi forte ad id deturgentem causam: vt si peccatum ipsius vergeret in derisum reipub. aut proximi; nec ipse vellet desistere ab eo inferendo: quia inde mereretur sibi frangi fidem.

Postrema causa est, quam ex Baldo & Felino habet Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 50. & sequuntur à Graphiis in cit. cap. 8. num. 32. & Petr. à Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 228. vt ille à denunciando & testificando excusetur, qui sibi ex sua denunciatione ac testificatione iuste timet aliquid euenturum magnum damnum spirituale, aut temporale personæ, vel honoris, aut bonorum pecuniariorum. Ratio est, quam habet Syluest. in verbo Familia quaest. 7. quod nullus tenetur suo malo procurare bonum proximi temporale. Adde similiter ex eodem Nauar. si ex denunciatione, aut testificatione oritur scandalum: quia vt habet Syluest. in verbo *Corruptio* quaest. 7. sub finem, Ecclesia nullum cum scandalo obligare videtur: argumento ca. Officij De pœnit. & remiss. Hic aduerte quod Alphons. à Castro tangit in l. 2. de potestate legis pœnalis c. vlt. concl. 2. versu. *Circumfossos*: quando excommunicatio generaliter fertur ad reuelandum criminis apertum patratorem, eum qui patrauit non incurere illam, si ad vitandam infamiam se non manifestauerit: nisi crimen tale sit vt ad satisfaciendum obligationi quam per illud contraxit, seipsum proderet tenetur; vt accidit in casu c. Quidam maligni 5. q. 7. de quo antea diximus.

CAPVT XII.

De ratione cognoscendum quis incurrit in excommunicationem legitime latam.

SUMMARIUM.

- 213 Consideranda ad cognoscendum an quis in excommunicationem incurrit.
- 214 Excommunicatio lata in facientes aliquid, non extenditur ad precipientes, aut consulentes illud fieri.
- 215 Exceptiones notanda.
- 216 Vt excommunicatio incuratur, oportet factum pro quo imponitur esse consummatum.
- 217 Notanda de excommunicatione lata in precipientes, consulentes &c. quod tales subiciuntur ei, nonnumquam per modum cooperationis nonnumquam per modum propriae actionis.
- 218 Quaedam obseruanda peculiariter circa excommunicationes latas ad extorquendam reuelationem vel satisfactionem.
- 219 Obseruanda tum de tempore quod praesinitur in sententia excommunicationis, tum de iudice a quo fertur.
- 220 Obseruanda de excommunicatione lata per Cameraam Apostolicam, pro solutione annua pensionis.

TRadita explicatio eorum, quæ excommunicatio ex se requirit vt valde inferatur, ac eorum quæ ab incurrenda, etiam legitime lata, exculant: sequitur vt tradatur ratio cognoscendi vtum quis in eam incurrit.

Primum ergo considerandum est, qualis ea sit; comminatio, an lata sententia; conditionata an absoluta; & ita de

cæteris, de quibus in cap. 6. egimus, Nam inde aliquo modo intelligitur quatenus liget.

Secundo, ponderanda sunt verba quibus Canon vel Index vitur in excommunicando; & cum in excommunicatione duo inueniantur, vt rectè Caietanus notat verbo *Excommunicatio in ius*, persona quæ excommunicatur, & actio pro qua excommunicatur; inspicendum est contra quas personas & pro quibus actionibus excommunicatio decernatur. Neque enim ad alias personas aurationes extendenda est, vt notat ibid. Caiet. & Nauar. in Enchir. cap. 27. n. 51. alios citans in eadem sententiam, & confirmans aliquot rationibus. Illa autem sufficit quod pœnæ sint interpretatio restringenda potius quam amplianda; iuxta ca. Pœnæ, De pœnit. dist. 1. & regulam 44. iuris in 6. quæ sic habet: In pœnis benignior est interpretatio faciendâ.

Tertio, considerandum est, An ab eo & in eum & ea de causa, & modo feratur quo secundum tradita in præcedentibus capitulis, debet vt censenda sit valida.

Quarto considerandum est, An excommunicatio feratur tantummodo contra eum qui facit: vt v. g. qui occidit, vel feratur: quia sub tali sententia comprehendendus non est ille, qui antequam res fiat, precipit, vel dat consilium aut fauorem vel auxilium præbet. Ita docent tum memorati auctores, tum alij vt Angelus Excommunicatio 8. num. 1. & Syluest. Excom. vltimo n. 5. vers. 3. & si contrarium indicet Excommuni. 9. casu 41. versu 8. quo nomine loco citat. inconstantia illum arguit Nauar. qui & optime de hac re dicitur: cuius precipue rationes sunt duæ. Prior, quod precipientes, consilii, & alij non sunt proprie & verè faciendæ: quia ex hypothesi, præceptum ipsum consilium, fauor, vel auxilium præcedit factum nihilque potest precedere seipsum. Quare non nisi ampliando pœnam, quod regula iuris vetat, precipientes, & alij memorati comprehendendi possunt sententiæ excommunicationis lata in facientes.

Opponenti verò exc. Mulieres De sent. excom. in 6. eum qui mandat interfici Clericum, verè committere, & in excommunicationem percussoris Clerici incurere. Respondendum est, committere quoad culpam criminis: quam incurrimus, illud quod prohibuit esse facientes, siue per nos siue per alios. Incurrere verò in excommunicationem, non ob percussorem per alium factam, sed ob mandatum quod dedit faciendâ quod Pontifex in eod. cap. extendit particulatim excommunicationem latam in percussorem Clerici vel Monachi 17. q. 4. cap. Si quis suadente Diabolo. Vnde interfecit Clerici sicut ad culpam, ita & ad pœnam mandanti imputatur ob eam excommunicationem.

Posterior ratio est: quia excommunicatio ligat iuxta intentionem Iudicis, vt habitum est in cap. 10. sect. 4. vsusque obtinuit, quando Iudex intendit cum facientibus ligare precipientes, & alios quos diximus, id in sententia exprimat (tacite nimirum significando non ligari aliquos) sicut exprimit Bonifacius VIII. in cap. Fœlicis De pœnis in 6. & Clemens V. in Clemens. Si quis suadente Diabolo eodem tit. & exprime solent Summi Pontifices in Bulla Cœnæ Domini Concludendum est igitur, quando sententia excommunicationis fertur in eos qui aliquid fecerint, non esse sub ea comprehendendos precipientes, consulentes, & alios antedictos.

Nisi vt Nauar. ibidem admonet; ex tenore eiusdem, id ipsum satis colligatur: precipientes inquam, aut consilium dantes, facientibus aquiri in pœna, voluntate excommunicantis. Sic ex cap. Ita quorundam De Iudeis, in quo excommunicantur deferentes ad Sarracenos arma, & alias merces prohibitas; colligitur excommunicari similiter eos qui precipiunt deferri. Tali enim collectione, vt bene notat Nauar. vti licet, quoties sententia frustratoria inanis effectus, nisi ea ratione extenderetur: prout manifestum est in exemplo proposito. Frustra enim esset ea lex, si ligaret solummodo eum qui per se deferret arma ad Sarracenos; non item eum qui mitteret per alium: quia idem incommodum est; siue quis per se ferat, siue per alium mittat. Aque hinc est iuxta cap. Si ciuitas De sent. excommunicat. in 6. cur cum ciuitas aliqua interdicitur, tacite colligi debeat interdicti suburbia: quia talis sententia lata ad terrendum populum, non haberet aliqui magnum ad id momentum: quia non esset multum gra-

ue populo diuino officia audire celebrata in loco proximo. Adde similiter, si idipsum colligatur ex aliquo decreto Ecclesiastico, sicut ex decretis cap. Mulieres, & cap. Quantae, De sententia excommunicat. colligitur canonem Si quis suadente Diabolo 17. quæst. 4. dum excommunicat percussorem Clerici, extendi debere ad precipientem, consulentem & iuuantem in quos perinde ac in ipsum percussorem, dicta capitula excommunicationem decernunt.

216. Quintum est, cum excommunicatio fertur contra facientem aliquid (quandoquidem poenæ sunt interpretatione restringendæ) eam non incurri nisi opus consummetur; vnde non comprehendit illum qui tentauit quidem facere, sed non perduxit opus ad exitum. Ita docent post Ioannem Andream D. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 1. §. 1. Panormit. ad cap. 1. De sententia excommunicatio nis num. 4. Alphonsus à Castro li. 2. de lege poenali sub finem 7. capitis & Caietanum verbo Excommunicatio circa principium: vbi exemplum adfert, inquit, Quantumcumque conetur aliquis Clericum percutere, lancea, fagittis, lapidibus, nisi actus pertingat ad Clerici personam, non incurret in excommunicationem latam in percussorem Clerici.

217. Sextum est: cum excommunicatio fertur simul in facientes & in dantem præceptum, consilium, fauorem vel auxilium: si actiones hæc dandi, inquit Caiet. & Nauarr. locis citatis, excommunicationi subiiciatur per modum extensionis, & cooperationis ille, cuius sunt actiones (nisi forte in sententia alter exprimat: vt in cap. Pro humani. De homicidio in 6. exprimitur excommunicari eum, qui Christianum per Assassinos interfecit, vel etiam mandauerit interfici: quantumuis mors inde non sequatur) in excommunicationem minimè incurrit si opus non sit perpetratum: vt cum excommunicantur iniicientes manus violentas in Clericum, & in omnes qui ad id dederunt mandatum, consilium, fauorem, aut auxilium; etiam si aliquis mandet, consulat, faueat, auxilietur, si effectus (hoc est violentæ iniectio manus in Clericum) non sequatur, neque incurritur excommunicatio: quia tales actiones quatenus sunt cooperatores, non consummantur, nisi terminentur in opere, id est, nisi ad eas sequatur opus.

Si autem eadem actiones subiiciantur excommunicationi per modum propriæ actionis; nihil refert si effectus non subsequatur: vt cum in Clement. Cupientes §. 1. De poenis, excommunicatur Religiosus dicens aliquid, quo audientes retrahat à solutione decimarum Ecclesiis debitarum; non exigitur ad incurrendam excommunicationem, vt eo quod dixerit, audientes retrahat à solutione decimarum: sed sufficit quod dixerit cum intentione retrahendi. Nam inquit Caiet. tale dicere, subiicitur excommunicationi per modum cuiusdam actionis secundum se, & non per modum extensionis seu cooperationis. Fuisset autem per modum extensionis, si Canon ille principaliter excommunicasset non soluentes decimas; & accessorie, dicentes aliquid ad retrahendum à tali solutione.

Aduertendum adhuc est ex Caiet. & Nauarr. loco cit. quædo præceptum, consilium, &c. priore modo, hoc est accessorie tantum prohibentur sub excommunicatione latæ sententiæ: vt in hanc incurritur, idipsum siue præceptum siue consilium, &c. debet esse aliquo modo causam operis. Nam cum præcipiens, vel consulens non excommunicetur, nisi vt cooperator ad malum; consequens est, vt si præceptum ipsius vel consilium nullo modo influat in malum (vt censetur non influere, cum sine eo tam certo, tamque iniquo animo ipsum faciendum fuit) quantumcumque hoc perpetretur, ille ab excommunicatione liber erit; iuxta ca. Felicitis De poenis in 6. inuncta glossa, verbo Simpliciter.

Præter hæc autem, quæ communia sunt omnibus excommunicationibus, alia quædam sunt propria iis excommunicationibus quæ ferri solent ad exequendam reuelationem delictorum, aut satisfactionem debitorum. Illorum nonnulla iam ante attigimus in fine præcedentis capitis: reliqua vt scitu necessaria pro quotidiano vsu, hic addemus ex iis quæ authoribus in margine citatis proponit Henriquez in 1. part. summæ Theolog. lib. 13. cap. 18. §. 4. & sequentibus, & erratè tractat Suarez to. no. 5. in 3. part. D. Thomæ, disput. 20. Vbi scet. 3. tradit bonum fundamentum pro iudicio de va-

liditate istiusmodi excommunicationum; quod est vt causa propter quam feruntur sit peccatum mortale in quo perseveratur, aut quod de nouo committendum est transgressione præcepti iusti. Vnde intelligitur, validam esse excommunicationem latam in finem manifestandi veritatem, vel dandi illud quod exigitur: cum quis iam ante illam ipsam excommunicationem, iure siue diuino, siue humano ad tale quid præstandum, siue ex iustitia siue ex charitate tenebatur sub peccato mortali. Itemque validam esse, etiam si non præcesserit talis obligatio, si Prælati sufficientem auctoritatem habens, iustum det præceptum manifestandi, aut præstandi aliquid quod notabilis aliqua necessitas spiritualis exigit, vt ipse sub excommunicatione urgeat illud seruari: vt cui iudicat expedire ad communem pacem & ad vitanda multa peccata. Non esse autem eam validam, quando nec supponit grauem culpam in occultanda veritate, aut in non præstando eo, quod exigitur: nec item supponit priorem obligationem ad tale quid agendum: neque excommunicans velle nouam eiusmodi obligationem inducere, siue simpliciter siue in tali casu: ne upe in quo nullo urgeat spiritualis necessitas. De quibus plenius ipse Suarez. Sed pro praxi contenti esse possumus cætera perstringere paucis.

Primum est, excommunicationes quibus præcipiuntur reuelationes aut satisfactiones, cum ea sint ab homine, expirare mortuo earum auctore, aut amoto ab officio. Secundum est, cum sub excommunicatione præcipitur vt reuelatio fiat intra sex dies, cum qui per ignorantiam, aut aliam iustam causam, excusatus est sex illis diebus, postea cessante ignorantia vel alia iusta causa, non incurrit in excommunicationem, si non faciat quod præcipitur; quia sententia vigorem non habet ultra terminum in ea constitutum. Monet tamen Henriquez in cit. §. 4. quod dum per modum visitationis excommunicatio promulgatur ad habendam reuelationem, ea expiret tantum finito tempore visitationis; non autem statim finitis sex illis diebus intra quos denunciare præcipiebatur. Nam talem esse intentionem promulgantis dubitari non potest, spectato sine quem habet propositum.

Pari ratione dicendum est, quando excommunicatio fertur vt solutio fiat intra certum tempus, illam perseverare & incurri posse hoc elapso: quia manifestum est Superioris mentem nõ esse eum terminum designare ad finiendam obligationem soluendi sed ad executionem illius differendam vtque ad eum terminum, nec ultra: vnde si in eodem, siue ex impotentia, siue ex alia quacumque causa non satis fiat obligationi; non ideo extinguitur, sed perseverat obligatio satisfaciendæ nec differendi solutionem.

Vbi aduerte, quod Suarez tractat in ead. disput. 20. sect. 2. num. 15. & 16. quia impotentia quæ ex malitia vel negligentia voluntarie accidit, non excusat ab excommunicatione, vt nec à peccato, cum qui in præscripto termino per talè impotentiam, non soluit, nec excusari ab excommunicatione; quandoquidem non excusatur à contumacia transgressio nis præcepti sub ea impositi: cum nulli sua malitia prodesse debeat.

Tertium est, citatos sub excommunicatione, excusari, si iustum habeant comparandi impedimentum de quo in Enobis. Nauarr. cap. 27. num. 38. in fine. Et ita, inquit Henriquez, quando omnes Parochi ad synodum venire iubentur sub poena excommunicationis; eam non incurrit impediti legitime, si cum possent facile, excusationem miserunt. Non tenentur verò, vt ille addit, procuratorem mittere suo loco.

Quartum est: cum pro rebus subtractis fertur excommunicatio, vt detentor restituat, & scientes denuncient intra dies aliquot: si intra illud tempus debitor per ignorantiam, aut impotentiam excusetur, ceteros non denunciantes excusari cum ipso à tali excommunicatione: neque enim rationi consentaneum esse, quod aliqui dixerunt teneri denunciare, vt assuretur debiti restitutio faciendæ à debitore, quando potuerit commodè fieri: Henriquez probat: quia non est ea intentio Iudicis excommunicantis, cui illud solum curæ est, vt reus per inobedientiam quam debet Ecclesiæ, exeat à peccato; quod tunc nullum est non restituentis: excusante ipsum ignorantiam, vel impotentiam.

Quintum est, quod ipse Henricus habet in sequen. §. 5. cum sub excommunicatione præcipitur, vt quicumque rei, de qua

in iudicio agitur, veritatem sciverit: accedat ad iudicium dicitur quod novit de delicto aut de delinquente, aut de illius infamia, seu notorietate in vicinia: eam sententiam locum habere, etiam si Iudex apud quem causa tractatur, sit laicus. Eum verò in hac re cavendum scire, qui sensu externo expertus est, aut qui novit per confessionem partis, aut qui audiit certificari à viro fide digno: neque necessarium est ut præcedat infamia, sed sufficit ut semiplena probatio contra reum, parte contraria instante. In dubio autem, addit Henricus in marg. lit. L. non tenetur quis credere Iudici asserenti reum esse apud se semiconvictum, nisi aliunde constiterit, quod idem Iudex sit talis, cui fides integra adhiberi debeat.

Sextum est, de quo in §. 6. Henricus, quando in chartis excommunicationis scientes iubentur denunciare intra sex dies, non numerari inter eos, diem publicationis: quia dies intelligitur naturalis qui est 24. horarum: Item illum terminum intelligi dummodo intra id tempus premiti possit commode prima & secunda correptio fratris: alioquin enim tantum prorogari potest denunciatio, quantum ad id sufficit. Præterea illum qui nesciuit statim ab initio latam fuisse excommunicationem contra facientes, posse à tempore notitiæ numerare prædictos sex dies, intra quos expendatur, quæ correctio præmitti debeat. Aliqua alia de istis excommunicationibus vide apud Nauarr. lib. 5. Consiliorum, tit. de sentent. excommunicationis.

220. Item de excommunicatione lata per cameram Apostolicam pro solutione annuæ pensionis appositæ beneficio, videri possunt quæ tradunt Henricus in sequen. c. 19. & Suarez in citata disput. 20. sect. 2. à num. 7. Duo autem attigisse contenti erimus. Alterum est, quod Henricus habet in §. 2. & plenius Suarez in num. 10. ex benigna interpretatione mentis Camerarij Apostolici, pensionarium non esse termino elapso habendum excommunicatum, nisi pars cui debetur pensio, & ad cuius instantiam & fauorem datur excommunicatio; debeat, non quidem privatum, sed per Cameræ Apostolicæ sententiam parti intimatam, se velle ut excommunicationem incurrat: adeo que si ante quam debeat, ipse vel debitor moriatur, vel debitum solvatur, vel inter se partes conveniant, excommunicatio non incurritur, etiam elapso termino præscripto; ac etiam in casu in quo se quis obligaverit personaliter, seu per proprium & immediatum consensum: ac item quantumcumque tunc debitori satis constat de obligatione à se assumpta sub onere & pena. Ita ex usu & stylo curiæ Romanæ haberi notat cum Nauarr. ex Cassidoro Suarez. Et addit rationem, qua consentaneum est ut in ea re voluntas creditoris expectetur; quia cura in favorem ipsius lata sit excommunicatio, censetur dilationem præmittere donec cum tanto rigore debitum exigat. Neque Iudex intendit excommunicationem ferre, nisi secundum exigentiam, & voluntatem ipsius: quam consentaneum est iuridicè, seu per Iudicis sententiam, intimari debitori.

Alterum est, quod Henricus in sequen. §. 4. addit, Cum mandatum Camerarij præsumatur iustum, si intercedunt causæ quæ debitoris moram soluendi excusent à culpa, ita ut creditor irrationabiliter sit inultus: excusari quoque eundem debitorem ab excommunicatione prædicta: qui si in ea re timeat se molestandum, impetrabit à Summo Pontifice diploma commissum Ordinatio, Tanquam Apostolico legato; ut iure procedens, iuxta cap. Odoardus De solutionibus, designet congruam sustentationem ipsi beneficiario debitori, & prohibeat creditori vexare ipsum, sed contentus sit fructibus residuis. Quia in re, ut monet Suarez num. 13. aduertendum est, tale scriptum Pontificium ut vile sit, debere continere clausulam non obstante quacumque obligatione formæ Camera: quia per talem concessionem non impediretur alioqui facultas authoris Camera: ob plurimum Pontificum confessiones et factas.

Pro debito usu absolutiōis ab excommunicatiōe, Explicatio excommunicationum Sedi Apostolicæ, in Bulla Cæne Domini reseruatæ.

Magna est excommunicationum multitudo, etiam eorum, quarum absolutio iure communi est Sedi Apostolicæ reseruatæ; & in quibus oportet Confessariū versari esse

se, ne Sacramentalem absolutiōem det sacrilegè, adeo quæ inualle, iuxta doctrinam de casuum reseruatione in Concilio Trident. sess. 14. c. 7. expressam. Non dicemus autem in præsentiarum de omnibus: quia nonnulla sic passim ignorantur, nec in usu sunt, ut probrorogatis valeant: & pleræque, licet notæ sint & in usu, commodius tamen tractantur cum peccatis, propter quæ à iure imponuntur, iam verò quæ à nobis peculiarem, pauloque pleniorē considerationem, nullo modo negligendam, exigunt: sunt (vltima eam de qua iam diximus in appendice ad librum primum) excommunicationes latæ in Bulla Cæne Domini: tum quia sub finem eiusdem Bullæ, Summus Pontifex mandat, ut omnes quavis authoritate audiendas confessiones de peccatis, transumptum illius penes se habeant, diligenterque legere, ac percipere studeant: tum quia sunt omnium gravissimæ, non eo tantum nomine, quod latæ sint propter gravissimam quædam peccata, quibus plus diuina maiestas, quam cæteris offenditur, ac quibus pax vniuersæ populū Christianū cū Christū in terris Vicariū, non sine gravi scandalo, perturbatur: sed etiam quia illarum absolutio rita seueritate reseruantur Papæ, ut maior excommunicatio imponatur cuiusque, cuiusque dignitatis vel status sit, & quocumque privilegio, quacumque ratione munitus (nisi in illo fiat expressa earum mentio) qua extra mortis articulum, quempiam ab eis absolueret, de facto præsumperet: ut videre est in 3. parte eiusdem bullæ §. Cæterum i. Vnde satis intelligitur in earum cognitione Confessariū oportere imprimis versatum esse. Quod & patet ex speciali præcepto quod in eadem bulla sub finem, Summum Pontificem dare iā attigimus.

CAPVT XIII.

De bulla dicta Cæna Domini.

SUMMARIUM.

226 Bulla Cæne Domini, usus in Ecclesiis.

227 Modus peculiaris quo cessat obligatio eiusdem.

228 Observatio de casibus, qui in inuoluntate eiusdem Bullæ, interdum detrahuntur.

229 Alia de iis, qui interdum adduntur.

230 Excommunicationes Bullæ Cæne, nec sunt proprie ab homine, nec proprie à iure.

231 In tres partes Bulla Cæne distinguitur.

232 Tres causæ ob quas est instituta.

Antequam ad singularium excommunicationum considerationem aggrediamur, quædam obseruanda sunt de ipsa met Cæne Bulla.

Observationes generales circa eandem Bullam: qua nunc habetur edita à S. D. N. Paulo Quinto.

Prima sit: Romanos Pontifices, ut discimus ex Clementina. De iudiciis, quibusdam solemnibus anni diebus: nempe, ut ibidem glossa notat verbo, Solemnis, die Iouis septimane sanctæ, qui dicitur Cæna Domini; & die Ascensionis eiusdem Domini nostri, ac die Dedicationis Basilicarum Petri & Pauli; consueuisse generales processus facere contra quædam personarum genera: nempe, ut eadem glossa, verbo generalis, annotat, contra hæreticos eorumque credentes, & contra eos qui ad Saracenis prohibitas merces deferunt, contra piratas contra exigentes, vel imponentes noua pedagia, & contra falsarios literarum Apostolicarum. Progressu verò temporis consuetudinem inualuisse, ut semel tantum in anno fierent: ipso scilicet die Iouis septimane sanctæ, ut attigit D. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 72. vbi etiam generis processum Martini Quinti referens ad verbum, profigit ei hanc inscriptionem: Processus annualis, qui fit annualim in curia in Cæna Domini, contra multa hominum genera. Cuiusmodi consuetudo ad nostra vsque tempora perseverauit.

Secunda obseruatio est: obligatiōem sententiæ talis processus, non esse perpetuam; sed durare tantum vsque ad promulgationem alterius similis sententiæ; siue ab eodem Papa, siue à suo successore latæ, prout in ipsa bulla Cæne Domini exprimitur his verbis, Volentes presentes nostros processus, ac omnia & quæcumque his literis contenta, quousque alij huiusmodi processus à nobis aut Romano Pontifice pro tempore existentes; sicut aut publicentur, durare, suosque effectus omnino sortiri. Non est verò, quod quæquæ moueat illa diffun-